

عکس: رویترز

داده است. ۱۸۴ جسد بی جان در کف خیابان‌ها و ۱۰۸۳ مجروح، شدت خشونت و کشتار چندساعته اورومچی را نشان می‌داد. هر چند او یغوری‌ها آمار کشته‌ها را دو تا شش برابر بیشتر از اینها می‌دانستند.

ندانستن بهتر از دانستن است

از عصر یکشنبه با اینکه دامنه درگیری‌ها به کاشغر - دیگر شهر سین کیانگ - رسید اما نیروهای نظامی چین با اعلام حالت فوق‌العاده، این ایالت و به خصوص اورومچی را قرق کردند. سخنگوی وزارت خارجه چین هم اعلام کرد خارجی‌ها با این امکانات در صدد ایجاد آشوب و ترور در سین کیانگ بودند؛ برای همین هم قطعشان کردیم. بیشتر از هزار او یغور در اورومچی دستگیر شدند و مقامات چینی وعده دادند متخلفان به شدت تنبیه می‌شوند که با توجه به اینکه حداقل تنبیه در چین ۱/۵ میلیارد نفری، اعدام است، آینده دستگیرشدگان معلوم شد. اورومچی شب دوشنبه به شهر اموات شبیه شد؛ انگار گردمرگ روی آن پاشیده باشند. شب میلاد امام علی (ع) برای مسلمانان و شیعیان او یغوری، به جای جشن و شادی به عزای و اشک تبدیل شد. رجب ۱۴۳۰، رجب خونین مسلمانان بود.

رنگ‌ها برای چه می‌جیند

نیروهای چینی از فردای روز حادثه سعی کردند با ریختن اعلامیه از هلی‌کوپتر و پخش پیام از ماشین‌های نظامی که روی سقفشان بلندگو نصب شده بود، اهالی شهر را به آرامش فراخوانند. مقامات پکن رهبران در تبعید او یغور - به خصوص ربیعہ غدیر، رئیس کنگره جهانی او یغور (World-Uighur Congress - WWC) - را محرک اصلی این ناآرامی‌ها معرفی کردند و گفتند گروه‌های تروریست از شش ماه قبل با نفوذ به خاک سین کیانگ می‌خواستند کارهای تروریستی کنند. اما غدیر که در واشنگتن - پایتخت آمریکا - بود، این اتهامات را تکراری خواند. تلویزیون ملی چین - CCTV - هم با پخش تصاویری از خانه‌ها و ماشین‌های آتش گرفته و حمله او یغور‌ها به مردم، مطالب ضداسلامی منتشر کرد.

کشتار مسلمانان چینی باعث برانگیخته شدن احساسات مسلمانان در سرتاسر دنیا و موضع‌گیری مراجع تقلید شد

آتش در ییلاق

احسان ناظم بکایی

«قربان! اورومچی شلوغ شده، او یغور‌ها ریختن تو خیابون، درگیری شده، چندصد نفر کشته شدن». همین خبر کوتاه به هوجین تاو - رئیس جمهور چین - که برای شرکت در اجلاس سران هشت کشور صنعتی در آکویلیای ایتالیا به سر می‌برد، کافی بود تا تاو قبل از آغاز رسمی نشست، سراسیمه رم را به مقصد پکن ترک کند. ناآرامی در اورومچی دومین ناآرامی در عرض یک سال در غرب چین بود. مراد پارسال هم قبل از اینکه مشعل المبیك در ورزشگاه لانه پرنده پکن روشن شود، آتش جدایی خواهی‌های اهالی تبت شعله‌ور تر شد و چند روزی اوقات سران حزب کمونیست چین را تلخ کرد اما ماجرای تیر امسال در اورومچی خونبار تر و خشن تر بود.

تا تکلیف هم نژادهایشان را بدانند، البته آرام نماند و کار به جاهای باریک کشید.

خشمی که سوزاند

هنوز چند ساعتی از تجمع در اورومچی که معنی‌اش به زبان مغولی «ییلاق زیبا» می‌شود نگذشته بود که صدای شلیک گلوله، دود و آتش، ییلاق زیبا را غرق خون کرد. چینی‌ها که حمایت پلیس محلی را پشت سرشان داشتند با باتوم، ساپور، تفنگ و چوب به جان او یغوری‌ها افتادند. آتش خشم دو طرف ۲۶۰ ماشین، ۲۰۰ مغازه و ۱۳ خانه را سوزاند. شهر یکباره حالت جنگی به خود گرفت و از مساحتی حدود ۶/۵ کیلومتر، دود و آتش به هوا برخاست و آسمان آفتابی اورومچی را سیاه کرد. در تصاویر محدود و عکس‌های تک و توک آرسانی خبرگزاری‌ها معلوم بود اتفاقات خیلی سریع روی

یکشنبه (۱۴ تیر) چه اتفاقی در اورومچی - مرکز ایالت پهناور سین کیانگ - افتاد که جرقه حوادث اخیر را زد؟ در وانفسای سانسور خبری عدم اطلاع‌رسانی درست، این شایعاتند که سریع‌تر پخش می‌شوند. شایعه تعرض دو کارگر او یغو به دختری چینی، درگیری در کارخانه‌ای در جنوب شهر بین کارگردان او یغور و چینی، اعتراض به دستگیری و بازداشت او یغور‌ها، خلاصه هر چی که بود، آتش اختلاف و کینه شدید دو قوم او یغور و چینی را از زیر خاکستر بیرون کشید. او یغور‌ها که ترک زبان، مسلمان و ساکنان اصلی سین کیانگ بودند، در برابر چینی تبارها که توسط دولت مرکزی به این منطقه کوچ داده شده بودند و مقامات محلی هم همه جور هویاشان را داشتند قرار گرفتند. قتل دو او یغوری و دستگیری آنها توسط چینی‌ها باعث می‌شود تا اهالی او یغور اورومچی به صورت خودجوش در مرکز شهر جمع شوند. اجتماع آرام مسلمانان او یغور که جمع شده بودند

سین کیانگ اصلا کجا هست؟

غربی ترین شهر ایران

جایی است که در شعر فارسی به «چین» شهرت دارد و ایرانی‌های قدیم به باقی سرزمین چین امروزی، «ماچین» (یعنی «مهاچین» یا چین بزرگ‌تر) می‌گفتند: چین و ماچین. از استان سین کیانگ در شعر فارسی گاهی هم با نام‌های «ختا» و «ختن» یاد می‌شود؛ اسمی که هنوز هم در زبان روسی کاربرد دارد و آنها به سین کیانگ می‌گویند «کیتای» (همان ختا). سین کیانگ ۲۰ میلیون جمعیت دارد که ۹۲ درصدشان مسلمان هستند، گروه کمی کمونیست و جمعیت بسیار کمی هم «مانوی» (پیرو دین مانی) هستند. مرکز استان سین کیانگ شهر «اورومچی» است که سوغاتی‌اش جاروهای دستی (همان جاروهای مادر بزرگ‌هایمان) است. کاشغر پایتخت فرهنگی سین کیانگ است. مانوی‌ها در شهر «تور فان» زندگی می‌کنند و تاجیک‌ها در شعر «تاشغورغان». یک شهر کوچک هم هست به همان اسم «ختن».

سعدی در «گلستان» اش تعریف می‌کند که: «به [مسجد] جامع کاشغر در آمدم. پرسی دیدم نحوی، به غایت اعتدال. از مولدم پرسیدم. گفتم: «خاک شیراز. گفت از سخنان سعدی چه داری...؟ (سعدی که خود را معرفی نکرده بود، شعری به عربی می‌خواند). پسر گفت غالب اشعار او در این زمین به زبان فارسی است. اگر پارسی بگویی به فهم نزدیک‌تر باشد». یک قرن بعد از سعدی، ابن بطوطه - جهانگرد مراکشی که مثل سعدی اهل سفر بوده - گذارش به همین کاشغر و استان سین کیانگ می‌افتد: «پسر امیر چینی در کشتی نشست، مطربان و موسیقی‌دانان هم با او بودند و به چینی، عربی و فارسی آواز می‌خواندند. آوازهای فارسی را دوست می‌داشت و آنان شعری به فارسی خواندند. چند بار به فرمان امیرزاده آن شعر تکرار کردند، چنان که من از دهانشان فرا گرفتم و آن آهنگ عجیبی داشت و این بود؛ تا دل به محنت دادیم/ در بحر فکر افتادیم/ جن در نماز استادیم/ قوی به محراب اندری.»

شعری که ابن بطوطه عرب نتوانسته در ستش را ضبط کند و آن را به لهجه چینی آورده این بیت مشهور سعدی است: «تا دل به محنت داده‌ام، در بحر فکر افتاده‌ام/ چون در نماز استادام، گویی به محراب اندری.»

در کاشغر چین هنوز هم زبان فارسی رایج است. این کاشغر، مرکز فرهنگی استان سین کیانگ است که این روزها به دلایلی غیر از رواج زبان فارسی در آن، برای ماجذیت پیدا کرده. استان سین کیانگ (یا به قول خود چینی‌ها «شین جیان»، در شمال غربی چین واقع شده و امروزه با تاجیکستان و افغانستان همسایه است. این استان زمانی با ایران بزرگ باستانی هم مرز بوده و همان

نام: ایالت سین کیانگ و به زبان چینی سرزمین نو. اویغورها به آن می‌گویند ترکمنستان شرقی / یکی از مناطق هشت‌گانه چین
مساحت: یک میلیون و ۶۰۰ هزار کیلومتر مربع (هم اندازه ایران و یک‌ششم مساحت چین)
جمعیت: ۲۰ میلیون نفر (یک‌سوم جمعیت ایران)
پایتخت: اورومچی (به زبان مغولی یعنی بیلاق زیبا) / این شهر دورترین شهر دنیا از دریاست، نزدیک‌ترین ساحل با این شهر ۲۵۰۰ کیلومتر فاصله دارد (۲/۵ برابر فاصله تهران - مشهد)
نژادها: ۴۵ درصد اویغور (نژاد ترک) و ۴۰ درصد هان (نژاد چینی)
سال ۱۹۴۹ (۱۳۲۸ شمسی) وقتی دولت کمونیست چین با ضرب و زور سین کیانگ را گرفت، برای تغییر فرم جمعیت، تعدادی از قوم‌ها را همان نژاد اصل چینی را از مرکز و جنوب چین به این منطقه کوچاند. از آن موقع تا حالا حداقل ۲۰ بار منطقه سین کیانگ دچار شورش و درگیری شده است.

موضوع مراجع تقلید در برابر حوادث چین
مسلمانان نباید ساکت باشند

آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی:

اخبار وحشتناکی که از ایالت سین کیانگ چین درباره کشتار وسیع و سرکوب مسلمانان این منطقه منتشر شده، موجب تأسف شدید هر مسلمان و انسان آزاده‌ای است. گرچه دولت چین آن را یک نزاع قومی قلمداد می‌کند ولی حمایت دولت از گروه مخالف و سرکوب شدید مسلمانان و تعطیلی مساجد آنها همه حکایت از این دارد که توطئه‌ای بر ضد مسلمانان منطقه در جریان است. در ست است که دولت و ملت چین روابط دوستانه و نزدیکی در امور اقتصادی و سیاسی با ما و دیگر کشورهای اسلامی دارند ولی این دلیل بر آن نمی‌شود که برادران و خواهران مسلمان ما را در آن منطقه به وضع فجیعی سرکوب کنند و ما خاموش بنشینیم. ما ضمن محکوم کردن شدید این سرکوب‌ها از همه مسلمانان و تمام آزادگان جهان دعوت می‌کنیم که اعتراض شدید خود را نسبت به این حرکت غیر دوستانه اظهار دارند و یک‌صد از دولت چین بخواهند که به این وضع خاتمه داده و مجرمان را مجازات کنند. مردم از مسؤولان دولت جمهوری اسلامی هم انتظار دارند در این مورد سکوت نکنند و موضع قوی و مناسبی بگیرند و برادران و خواهران مسلمان خود را تنها نگذارند.

آیت‌الله العظمی نوری همدانی:

متأسفانه این روزها جنایتی بزرگ‌تر و وحشتناک‌تر از آنچه که در کشور آلمان واقع شد و یک‌زن مسلمان به خاطر رعایت حجاب کشته شد، در کشور چین تحقق یافت. این روزها در ایالت سین کیانگ چین تعدادی از مسلمانان سرکوب شده و جمع زیادی از آنان کشته شدند. از قراری که در مطبوعات منعکس است، دولت چین این موضوع را یک نزاع قومی قلمداد می‌کند ولی حمایت از گروه مخالف و کشتار وسیع مسلمانان و تعطیلی مساجد، حاکی از توطئه‌ای بر ضد مسلمانان است که نباید مسلمانان و آزاد یخواهان در برابر آن ساکت و بی تفاوت باشند. هر چند دولت و ملت چین روابط خوبی از لحاظ اقتصاد و سیاسی با کشورهای اسلامی دارند ولی این موضوع هرگز نباید سبب شود که ما مسلمانان میان شرق و غرب فرق بگذاریم و در مقابل آنان ساکت بمانیم. ما علاوه بر آنکه این جنایت را به شدت محکوم می‌کنیم، از همه مسلمانان و آزاد یخواهان جهان می‌خواهیم که اعتراض شدید خود را نسبت به این جنایت اظهار کنند. بر هر مسلمان لازم است هنگامی که هر چند یک نفر از مسلمانان به واسطه فکر و فرهنگ شیطنی مورد ظلم قرار بگیرند چه در غرب باشد یا در شرق، بی تفاوت نباشد. در موضوع کمک به حق در برابر باطل و ستیز با ظلم، شرق و غرب در اسلام یکسان است.

آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی:

وضع اسفبار مسلمانان چین و کشتار و استضعاف شدید مسلمانان چینی محکوم است. از کشورهای اسلامی می‌خواهیم در رابطه با این تجاوزات که در گوشه و کنار دنیا به حقوق مسلمانان می‌شود، عکس العمل نشان داده و هیچ تبعیض و تفاوتی را قبول نکنند. باید به‌طور مناسب و مؤثر به این وقایع اعتراض شود و تجاوز به حقوق مسلمانان در هر کجا و هر کشوری که باشد محکوم شود و با مسلمانان مظلوم چه در چین یا اروپا یا هر جای دیگر همدردی شود. از مجامع بین‌المللی و مدعیان دفاع از حقوق بشر می‌خواهیم که این دوگانگی‌ها و سیاست‌بازی‌ها را در مساله حقوق بشر کنار بگذارند و انسان‌ها را به دویخش مخالف و موافق غرب تقسیم نکنند و وضع حقوق بشر در چین را نادیده بگیرند. از وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی می‌خواهیم تا در برابر کشتار مسلمانان بی‌دفاع چین موضع گرفته و با اعتراض خود، وظیفه اسلامی و انسانی خود را به بهترین وجه انجام دهد.

نظامی و سرکوب شدید به انبار باروت شبیه شده بود، باعث شد تا خیلی‌ها بار و بندیل را جمع کنند، دمشان را بگذارند روی کولشان و الفرار.

قیمت بلیت اتوبوس در اواخر هفته پنج برابر شد و با وجود تدابیر امنیتی، جاده‌ها را آوارگان اویغوری پر کردند. از طرفی مقامات محلی برای اینکه ماجرای یکشنبه آخر هفته هم تکرار نشود، با نصب پوستر و اعلامیه بر در مساجد از مردم مسلمان اویغور خواستند تا این جمعه، نماز جمعه‌شان را در خانه بخوانند و کسی به مساجد نیاید. اما اهالی شهر که مسلمانی کردن تحت فشار کمونیست‌ها عادت کرده‌اند و مثلاً با هزار جور استنطاق و دوسیه و نامه پر کردن راهی سفر حج می‌شوند و جوانان زیر ۱۸ ساله آنها حق شرکت در نماز جماعت و مساجد را ندارند، بی خیال این تهدید، جمعه‌راهی مساجد شدند. باز دحام جمعیت درها باز شد و نماز هم در فضای امنیتی و زیر سایه تیربارها و ادوات نظامی اقامه شد. تشدید حالت فوق‌العاده در سین کیانگ، شایعه حضور نیروهای روسی برای سرکوب اویغورها - بخشی از اویغورها در زمان اتحاد جماهیر شوروی سابق در قلمروی این کشور زندگی می‌کردند - و سکوت معنادار سران هشت کشور صنعتی در بیانیه پایانی اجلاس آکوتیلای ایتالیا، هفته خونین و ملتهد اورومچی را به پایان برد. ولی ماجرای اویغورها و چینی‌ها از آن قصه‌هایی است که انگار هنوز آخری ندارد.

همزمان با اعلام انزجار نصفه و نیمه جهانی، ترکیه که خود را بایای همه نژادهای ترک دنیا می‌داند، به چین بند کرد که چرا اویغورها ترک تبار را قتل عام کرده است. حمله شدیدالحن رجب طیب اردوغان - نخست‌وزیر ترکیه - به چین و تهدید به تحریم کالاهای چینی، روابط پکن - آنکارا را تیره کرد؛ ضمن اینکه خیابان‌های ترکیه شاهد برپایی تظاهرات ضد چینی شد.

شوهرم رو پس بدین

در حالی که با داعی دولت چین به نظر می‌رسد آرامش به اورومچی برگشته، سه‌شنبه مسلمانان اویغور که قوم و خویشان دستگیر شده بودند، به خیابان‌ها ریختند.

نیروهای نظامی و چینی‌های مقیم شهر هم با تیربار و باتوم آنها را محاصره کردند. اگرچه تظاهرات - که بیشتر شرکت کنندگان در آن زنانی بودند که شوهرانشان به زندان افتاده بودند - بدون درگیری خاصی تمام شد ولی اورومچی بار دیگر فضای نظامی گرفت. مقامات چینی برای دلجویی از خانواده‌های قربانیان اعلام کردند برای هر کشته ۲۰۰ هزار یوان (۲۹ هزار دلار) چیزی حدود ۳۰ میلیون تومان پول می‌دهند. ولی خب با این چیزها آن کسی که رفته آن طرف نمی‌تواند برگردد این طرف.

زندگی روی باروت

وضعیت بحرانی اورومچی که با وجود نسق کشی نیروهای

